

Bestuurlijke Netwerkkarten Crisisbeheersing

Netwerkkart 10 Terrorisme

Nederlandse Academie voor Crisisbeheersing en Brandweezorg
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
Kemperbergerweg 783, Arnhem
www.nipv.nl
info@nipv.nl
026 355 24 00

Colofon

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de samensteller geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade ontstaan door eventuele fouten c.q. onvolkomenheden in deze publicatie.

Om deze publicatie te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren, ontvangen wij graag commentaar en suggesties ter verbetering. Vragen of opmerkingen kunt u sturen naar info@nipv.nl, onder vermelding van Bestuurlijke Netwerkkarten.

© Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en provincie Noord-Holland, 2025

Auteur(s)	Merijn ten Dam
Contactpersoon	Merijn ten Dam

Datum	2025
Status	handboek
Versie	202504

Wij hechten veel belang aan kennisdeling. Delen uit deze publicatie mogen dan ook worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

Het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid is bij wet vastgelegd onder de naam Instituut Fysieke Veiligheid.

10 Terrorisme

Voor internetveiligheid: zie *Bestuurlijke Netwerkaart Cybersecurity*

Crisistypen	> terroristische dreiging of aanslag
Bevoegd gezag	> officier van justitie > College van procureurs-generaal > minister van Justitie en Veiligheid (JenV) > burgemeester of voorzitter veiligheidsregio (rampenbestrijding en handhaving openbare orde)
Soorten maatregelen	strafrecht: > normale strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde bestuurlijke maatregelen: > bestuurlijke maatregelen door ministers op hun beleidsterreinen of door minister van JenV op de beleidsterreinen van deze ministers > preventieve fouillering > bewaken en beveiligen > rampenbestrijding en handhaving openbare orde

Strafrechtelijke maatregelen

- > De bestrijding van terrorisme valt onder de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde. Optreden van politie als ook de inzet van Dienst Speciale Interventies valt daarbij onder het gezag van het Openbaar Ministerie (OM). Zie verder *Bestuurlijke Netwerkaart justitie algemeen*.
- > Bij terrorisme gelden de volgende bijzonderheden:
 - Terrorisme is een crisistype waarbij op voorhand al sprake is van opschaling in de strafrechtketen: normale afhandeling door een regioparket, maar in elk geval opschaling van de informatievoorziening en het mediabeleid, en grotere kans op sturing door het College van procureurs-generaal en/of de minister JenV.
 - Strafrechtelijk onderzoek wordt in de meeste gevallen uitgevoerd door de dienst nationale recherche onder gezag van het landelijk parket.

Bestuurlijke maatregelen

- > Ministers kunnen elk op hun terrein zo nodig bestuurlijke maatregelen treffen ter voorkoming van een terroristisch misdrijf, of voor het op voorhand beperken van de gevolgen daarvan.
- > De minister van JenV kan – indien tijd voor overleg of overeenstemming ontbreekt – zo nodig bestuurlijke maatregelen treffen op terreinen van andere ministers ('doorzettingsmacht'), door:
 - aanwijzingen aan een burgemeester of voorzitter veiligheidsregio in verband met havenbeveiliging
 - maatregelen bij een kernongeval
 - aanwijzingen aan partijen in de sectoren telecommunicatie en post
 - maatregelen voor vreemdelingen
 - maatregelen voor de drinkwatersector
 - maatregelen in verband met de voedselveiligheid en waren in het algemeen
 - maatregelen vanwege gevaar voor waterstaatswerken
 - maatregelen voor het luchtverkeer, waaronder het sluiten van het

- luchtruim, naast een zelfstandige bevoegdheid voor het onderscheppen van vliegtuigen en naast de eigen verantwoordelijkheid voor de beveiliging van de burgerluchtvaart in het algemeen
- maatregelen vanwege milieugevaarlijke stoffen
 - maatregelen voor biologische agentia als sprake kan zijn van gebruik hiervan als strijdmiddel.
- > De minister van JenV kan vrijheidsbeperkingen opleggen aan een persoon die in verband kan worden gebracht met terroristische activiteiten of de ondersteuning daarvan. Maatregelen worden genomen in overleg met de burgemeester, behoudens spoed.
- > Burgemeesters (of voorzitters veiligheidsregio's) kunnen in het kader van de openbare orde en veiligheid zo nodig maatregelen nemen om bij acute dreiging van terroristische misdrijven te voorkomen of de gevolgen daarvan op voorhand beperken. De minister van JenV kan hen desgewenst aanwijzingen geven of het gezag overnemen conform de mogelijkheden daartoe binnen de algemene keten. Zie *Bestuurlijke Netwerkkarta Rampenbestrijding algemeen & handhaving openbare orde*.
- > Net als bij crisisbeheersing in het algemeen, vindt interdepartementale bestuurlijke coördinatie in het geval van een terroristische dreiging of aanslag plaats aan de hand van het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming:
- het Interdepartementaal Afstemmingsoverleg (IAO)
 - de Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing (ICCb)
 - de Ministeriële Commissie Crisisbeheersing (MCCb).

(Beveiligings)maatregelen

- > Beveiligingsmaatregelen door de overheid worden vastgesteld door de burgemeester of (hoofd)officier van justitie, of door de minister van JenV, conform het stelsel van bewaken en beveiligen (zie *Bestuurlijke Netwerkkarta Justitie algemeen*).
- > Waar voorheen afstemming met (private) vitale aanbieders en bedrijven vanwege een verhoogde terroristische dreiging plaats vond via het Alerteringsstelsel

Terrorismebestrijding (ATb), vindt dat nu plaats in de reguliere crisisstructuren:

- Op lokaal/regionaal niveau gaat het hierbij om de gezagsdriehoek (met burgemeester, openbaar ministerie en politie) en/of de crisisorganisatie van de veiligheidsregio. Zie verder *Bestuurlijke Netwerkkarta Rampenbestrijding algemeen & handhaving openbare orde*.
 - Op centraal niveau is dit de nationale crisisorganisatie. Met betrokken bedrijven vindt dan wel vaak 1 op 1 contact plaats op lokaal/regionaal niveau om te informeren en af te stemmen.
- > De overheid kan in beginsel geen beveiligingsmaatregelen afdwingen bij bedrijven, behalve bij het vaststellen van beveiligingsniveaus voor havens en schepen onder Nederlandse vlag (zie *Bestuurlijke Netwerkkarta Noordzee en zeescheepvaart*) of indien noodzakelijk (subsidiar en proportioneel) in acute gevallen op basis van de noodbevelsbevoegdheid van de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio.

Dreigingsniveaus

- > Met het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN) dat drie keer per jaar verschijnt, wordt een dreigingsniveau vastgesteld. Dreigingsniveaus worden vastgesteld door de minister van JenV. Ze geven een algemeen beeld over de potentiële dreiging in Nederland: minimaal, beperkt, aanzienlijk, substantieel, kritiek.
- > Het vaststellen van een dreigingsniveau brengt geen beveiligingsmaatregelen met zich mee.
- > Uitzondering daarop is het niveau kritiek. Het betekent dat er een aanslag op handen is. Afkondiging van dat niveau is dan ook niet gekoppeld aan de publicatie van het DTN en kan in tegenstelling tot de andere niveaus ook voor specifieke delen van Nederland afgekondigd worden. Hoewel het niveau kritiek niet automatisch bepaalde maatregelen met zich meebrengt, zal het veelal wel aanleiding zijn tot het nemen van (beveiligings)maatregelen.

Gijzelingen

- > Het OM heeft het gezag over de operatie bij een gijzeling en beslist over het moment van inzet van eenheden. Daaraan voorafgaand informeert het OM de lokale driehoekspartners, zodat de burgemeester zo nodig tijdig de benodigde maatregelen kan laten treffen/bewaken (zoals afzettingen, verkeersmaatregelen, op afstand houden van publiek, evacuatie van buurtbewoners).
- > De afhandeling ligt in beginsel bij het regioparket. Opschaling kan plaatsvinden zoals eerder aangegeven.

Kapingen en terrorisme op zee >

- > In het geval van een kaping van een vliegtuig vindt afhandeling plaats onder gezag van de minister van JenV.
- > Bij kapingen en terrorisme op zee treedt de politie op onder het gezag van het Openbaar Ministerie/minister JenV. De kustwacht ondersteunt. In bepaalde gevallen kan ook buiten de eigen territoriale zee worden opgetreden. Zie de *Bestuurlijke Netwerkaart Noordzee en zeescheepvaart*.
- > Ook kan bij vermoeden van terroristische activiteiten op zee de directeur Kustwacht zijn nautische bevoegdheden toepassen (verkeersmaatregelen). De rijkshavenmeesters kunnen dat in hun aanloopgebieden.

Preventieve foullering, veiligheidsrisicogebied

- > Een veiligheidsrisicogebied is een gebied waarin preventief kan worden gefouilleerd. Er zijn drie soorten veiligheidsrisicogebied:
 - Een gebied dat is aangewezen door een burgemeester. Dit kan op grond van de bevoegdheid daartoe in de APV en na overleg in de driehoek, of in geval van een onvoorziene, spoedeisende situatie, zelfstandig, na overleg met de officier van justitie, maar dan voor een duur van maximaal 12 uur. Hier vindt preventieve foullering plaats vanwege (dreigende) verstoring van de openbare orde door de aanwezigheid van wapens.
 - Een gebied dat is aangewezen door de officier van justitie. Hier vindt bij bevel van de officier preventieve

foullering plaats in het geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf.

- Een gebied dat is aangewezen door de regering. Hier vindt preventieve foullering plaats in het geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf zonder bevel van de officier van justitie. Aangewezen zijn: Binnenhof Den Haag, centrale stations vier grote steden, luchthavens en de daaraan grenzende gebieden, kerncentrale Borssele, Mediapark Hilversum/KPN-toren en Wereldomroep.

Terrorismegevolgbestrijding

- > Gevolgbestrijding richt zich met name op openbare orde en hulpverlening. Afstemming tussen gevolgbestrijding en terrorismebestrijding vindt plaats binnen de reguliere crisisstructuren, regionaal en lokaal in de driehoeken en/of de crisisteam van de veiligheidsregio's. Zie verder *Bestuurlijke Netwerkaart Rampenbestrijding algemeen & handhaving openbare orde*.
- > Zie voor aandachtspunten de *Handreiking Terrorismegevolgbestrijding* van het NCTV

CBRN (chemische, biologische, radiologische of nucleaire aanslagen)

- > Een belangrijk onderdeel van de respons bij terreuraanslagen waarbij chemische, biologische, radiologische of nucleaire (CBRN) agentia betrokken zijn, is het uitvoeren van metingen en analyses. Het doel hiervan is het vaststellen van de aard van het gebruikte agens, de mate van verspreiding en het bepalen van de ernst van de mogelijke gevolgen van een terreuraanslag.
- > Via het RIVM kan het Landelijk Laboratorium Netwerk terreuraanslagen (LLN-ta) worden geraadpleegd. Het LLN-ta is een samenwerkingsnetwerk van laboratoria die zijn gespecialiseerd in onderzoek naar chemische strijdmiddelen, bacteriën en virussen of radioactief materiaal. Dat kan bijvoorbeeld ook een poederbrief betreffen.
- > Zie verder *Bestuurlijke netwerkaart rampenbestrijding algemeen & handhaving openbare orde onder CBRN* voor de partijen die het openbaar kunnen

ondersteunen en adviseren bij CBRN-incidenten.

- > Bij een moedwillig incident met radiologische of nucleaire agentia is er sprake van een A-ongeval volgens de Kernenergiewet en wordt altijd direct bestuurlijke opgeschaald naar het nationale niveau. De voorzitter veiligheidsregio kan ten behoeve van de directe respons in de eerste uren bij een ongeval met een categorie A-object maatregelen treffen en voorschriften uitvaardigen, tot het moment dat de desbetreffende ministers maatregelen nemen. *Zie verder Bestuurlijke Netwerkkkaart Stralingsincidenten.*

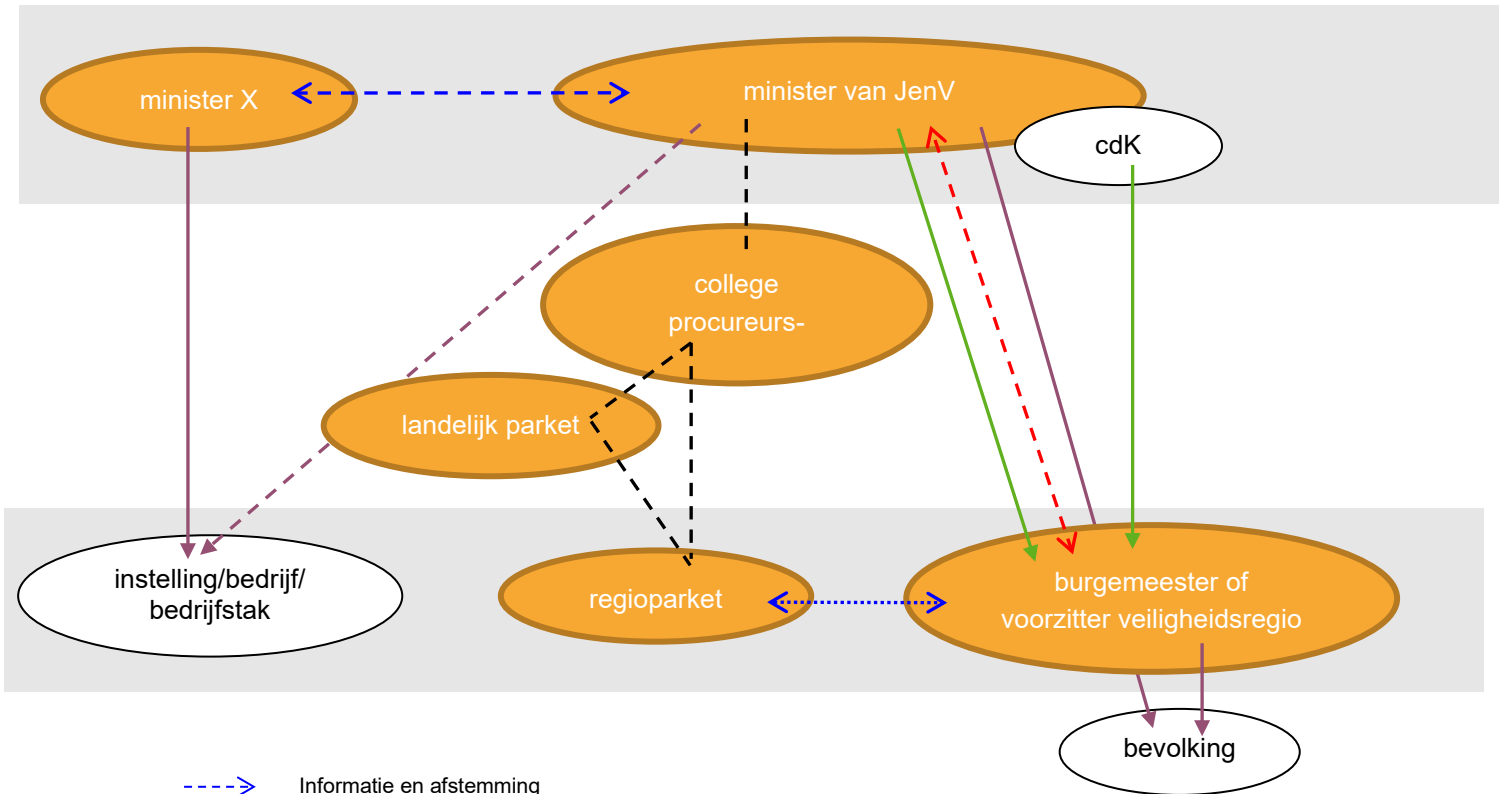
Europese en internationale aspecten

- > De burgemeester kan op verzoek van de minister van JenV paspoorten weigeren of innemen van personen waarvan vermoed wordt dat ze een bedreiging vormen voor Nederland of voor bevriende mogendheden, zoals potentiële uitreizigers en reeds uitgereisden (naar jihadistisch strijdgebied).
- > De minister van JenV kan een persoon een verbod opleggen het Schengengebied te verlaten om te voorkomen dat hij zich aansluit bij een terroristische organisatie.
- > In internationaal verband zijn voor de luchtvaart (Internationale Burgerluchtvaartorganisatie/*International Civil Aviation Organization*) afspraken gemaakt over melding, onderlinge bijstand en maatregelen in het geval van een kaping.
- > Nederland heeft met Duitsland, België en enkele andere Europese landen afspraken gemaakt over grensoverschrijdend politieel optreden, in het bijzonder ter bestrijding van terrorisme, zoals het verstrekken van informatie ter voorkoming van terroristische strafbare feiten.
- > In Europees verband is een gemeenschappelijke aanpak van de bestrijding van terrorisme afgesproken in combinatie met specifieke maatregelen voor onder meer:
 - buitengrenzen van de EU, paspoorten en visa
 - beveiliging luchtvaart/luchthavens
 - beveiliging scheepvaart/havens
 - internetveiligheid, *zie de Bestuurlijke Netwerkkkaart cybersecurity*
 - beveiliging vitale infrastructuur (ook 'kritieke infrastructuur' genoemd)
 - preventie, detectie van en reactie op incidenten met CBRN-agentia.
- > De Europese Unie is op deze terreinen kaderstellend, maar de respons op deze terreinen is in beginsel een zaak van de lidstaten. Behalve in het kader van politieke en justitiële samenwerking en grensbewaking (*zie de Bestuurlijke Netwerkkkaart justitie algemeen*), heeft de Europese Unie ten tijde van een terroristische dreiging of aanslag alleen een rol in de vorm van het verlenen van bijstand.
- > Het algemene mechanisme voor bijstand bij rampen (via het ERCC – *Emergency Response Coordination Centre*) kan ook worden benut bij een terroristische aanslag, *zie de Bestuurlijke Netwerkkkaart rampenbestrijding algemeen & handhaving openbare orde.*

functionele keten X

functionele keten
terrorismebestrijding

algemene keten

- - - - -> Informatie en afstemming
- - - - -> Bijstand
- — — — —> Interne lijnen
- - - - -> Maatregelen jegens instellingen, bevolking en bedrijven
- — — — —> Maatregelen jegens instellingen en bedrijven, subsidair
- — — — —> Bestuurlijk toezicht, tevens onderlinge informatie

NB In dit schema is niet het internationale netwerk weergegeven. Het nationaal contactpunt voor informatie-uitwisseling is de Dienst Nationale

